

Liite 1

29.8.2022

Hallitusneuvos Salla Kalsi

DIGIFINLAND OY:N OMISTUSRAKENTEN LAAJENTAMINEN HYVINVOINTIALUEILLE, HELSINGIN KAUPUNGILLE JA HUS-YHTYMÄLLE 1.1.2023 LUKIEN

Johdanto

DigiFinland Oy (jäljempänä DigiFinland) kehittää ja tuottaa kansallisia digitaalisia palveluja sosiaali- ja terveydenhuollon, pelastustoimen ja muiden toimialojen tarpeisiin sekä tukee toimialariippumattomasti ICT:n yhteentoimivuutta ja tiedolla johtamista.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta puolsi 1.3.2022 valtion kokonaan omistaman DigiFinlandin omistuspohjan laajentamista hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle 1.1.2023 lukien. Tarkoituksena on, että valtiolle jää vähintään 33,4 prosentin omistus- ja äänivaltaosuus DigiFinlandista ja valtio luovuttaa enemmistöomistuksen vastikkeetta hyvinvointialueille. Omistuspohjan laajentamisen edellytyksenä on, että eduskunta antaa suostumuksensa omistusjärjestelyyn ja että merkittävä osa hyvinvointialueista tulee omistajaksi heti 1.1.2023 lukien.

DigiFinlandin omistajaohjaajana toimiva valtiovarainministeriö yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön ja sisäministeriön kanssa sekä hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki ja HUS-sairaanhoidopiiri kävivät huhti - toukokuussa 2022 neuvottelut DigiFinlandin omistuksen laajentamisesta 1.1.2023 lukien. Neuvotteluissa saavutettiin yhteisymmärrys ja viimeisteltiin DigiFinlandin osakassopimus ja yhtiöjärjestys sekä omistuksen luovuttamiseen liittyvät ehdot.

Valtiovarainministeriö pyysi hyvinvointialueita, Helsingin kaupunkia ja HUS-yhtymää ilmoittamaan DigiFinlandin omistajuutta koskevista päätöksistään 8.8.2022 mennessä. Kahdeksantoista hyvinvointialuetta, Helsingin kaupunki ja HUS-sairaanhoidopiiri ovat ilmoittaneet myönteisistä päätöksistään. Kolmella hyvinvointialueella (Kanta-Häme, Pohjois-Savo, Satakunta) päätöksentekoprosessi on vielä kesken. Ne ovat ilmoittaneet käsittelevänsä asian viimeistään syyskuun aikana. Lisäksi DigiFinlandin omistajuus käsitellään syyskuussa HUS-yhtymän hallituksessa.

Eduskunta on vuoden 2022 toisen lisätalousarvion momentilla 28.01.20 antanut valtiolle oikeuden luopua vastikkeetta enemmistöstään DigiFinland Oy:ssä siten, että valtiolle jää aina vähintään 33,4 prosentin omistus- ja äänivaltaosuus yhtiöstä.

Koska eduskunta on antanut suostumuksensa omistusjärjestelyyn ja merkittävä osa hyvinvointialueista ovat hyväksyneet tulevansa DigiFinlandin omistajiksi heti 1.1.2023 lukien, voidaan omistusrakenteen laajentaminen tuoda valtioneuvoston käsiteltäväksi.

Esityksen pääasiallinen sisältö

Tarkoituksena on, että valtio luovuttaa enemmistöomistuksen DigiFinlandista vastikkeetta hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle 1.1.2023 lukien siten, että valtiolle jää vähintään 33,4 prosentin omistus- ja äänivaltaosuus yhtiöstä.

Valtiolle sekä hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle annetaan merkittäväksi DigiFinlandin osakkeita maksuttomalla osakeannilla siten, että osakeomistus järjestelyn täytäntöönpanohetkellä on seuraava:

- Valtio, osuus kaikista osakkeista ja äänistä vähintään 33,4 %
- Hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki ja HUS-yhtymä yhteensä, osuus kaikista osakkeista ja äänistä enintään 66,6 %

Järjestelyssä allekirjoitettavan osakassopimuksen mukaan hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän omistusosuudet DigiFinlandissa perustuvat tasaosuuksiin. Kunkin alueen omistusosuus DigiFinlandissa on vajaa 2,9 prosenttia.

Esityksen tavoitteet ja vaikutukset

Valtion näkökulmasta on tärkeää luoda edellytykset sille, että kaikki hyvinvointialueet voivat tulla mukaan DigiFinlandin omistajiksi ja hyödyntää sote- ja pelastustoimen kansallisia digitaalisia palveluja 1.1.2023 lukien. DigiFinlandin omistuksella ei kuitenkaan ole välitöntä ja suoraa vaikutusta toiminnan rahoitukseen, vaan palvelujen ja hankkeiden tilaamista ja rahoittamista koskevat asiat sovitaan tilaajakohtaisesti yhtiön ja sen asiakkaiden kesken.

Valtion omistajastrategian lähtökohtana on, että DigiFinlandin liiketoiminta kattaa kustannukset 1.1.2023 lukien. Yhtiön tulorahoitus sisältää alueiden ja valtion palvelu- ja hankerahoituksen. Lähtökohtana on, että DigiFinland ei jaa osinkoa omistajilleen ja että yhtiöön kertyvät varat käytetään ensisijaisesti yhtiön toiminnan kehittämiseen ja investointeihin. Valtion rahoitus siirtymävaiheessa sisältää ministeriöiden käyttöön palautetun pääoman, yhtiön oman pääoman, EU:n elpymisvälineen kautta yhtiölle myönnettävän rahoituksen sekä ministeriöiden mahdollisesti osoittaman muun rahoituksen yhtiölle.

Yhtiön liiketoimintamallin pääasiallisena asiakasryhmänä ovat hyvinvointialueet ja valtio sidosyksikköaseman perusteella. Liiketoiminnan ytimessä on tarvelähtöisyys. Keskiössä ovat hyvinvointialueiden yhteiset tarpeet. Tulevaisuudessa omistajien tarpeet ja tavoitteet heijastuvat yhtiön toimintaan ja palveluihin omistajien strategisen ohjauksen myötä.

DigiFinland voi toimia yhteistyöalustana valtion ja hyvinvointialueiden yhteisten digitaalisten ratkaisujen kehittämisessä sosiaali- ja terveydenhuollon, pelastustoimen ja muilla toimialoilla. Kukin ministeriö vastaa oman toimialansa kehittämisen ohjaamisesta ja rahoituksesta. Kehityshankkeiden sisällön perusteella niitä voisivat rahoittaa tilaaja yksin (hyvinvointialue tai valtio), hyvinvointialueet yhdessä taikka valtio ja hyvinvointialueet yhdessä.

DigiFinlandin omistajilla ei ole velvollisuutta rahoittaa yhtiötä tai hankkia sen tuottamia palveluita. Palvelujen tilaamista ja rahoittamista koskevat asiat sovitaan syksyllä 2022 tilaaja-kohtaisesti yhtiön ja sen asiakkaiden kesken.

Omistusjärjestelyn seurauksena valtion taseesta siirtyy hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän taseeseen yhteensä noin kaksi kolmasosaa DigiFinlandin osakkeiden kirjanpitoarvosta. Yhtiön oman pääoman kirjanpitoarvo 31.12.2021 oli noin 12,8 miljoonaa euroa. Yhtiön oman pääoman käypä arvon vaihteluväli on arviolta 12,0 – 14,4 miljoonaa euroa.

Osana omistusjärjestelyä DigiFinlandin osakkeenomistajat allekirjoittavat keskenään osakassopimuksen. Osakassopimuksessa on tarkoitus sopia Suomen valtion, hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän sekä DigiFinlandin kesken yhtiön toiminnan ja hallinnon järjestämisestä, sopijapuolten keskinäisistä vastuista ja velvoitteista ja yhtiön osakkeiden omistamiseen ja luovuttamiseen liittyvistä seikoista.

Osakassopimuksessa DigiFinlandin tarkoituksiksi määritetään laissa julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016, hankintalaki) tarkoitettuna omistajiensa sidosyksikkönä toimiminen ja yhteisten digitaalisten ratkaisujen ja asiantuntijapalvelujen tuottaminen omistajiensa tarpeisiin. Yhtiön tarkoituksena ei ole tuottaa voittoa osakkeenomistajilleen.

Yhtiön tehtävänä on kehittää ja tuottaa omistajilleen sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämiseen sekä omistajien tehtäviin kuuluviin muihin toimialoihin liittyviä digitaalisia palveluita. Lisäksi yhtiö tarjoaa omistajilleen julkisen hallinnon ICT:n yhteentoimivuuden ja digitalisaation edistämistä tukevia palveluja. Tarkoituksena on, että yhtiö kehittää ja tuottaa kansallisen tason palveluita, jotka palvelevat omistajia. Palveluiden kehitystyötä voidaan kuitenkin tehdä esimerkiksi alueellisesti tai muulla tavoin rajattuna.

Osakassopimuksen sisältämät merkittävimmät muutokset suhteessa nykyiseen tilanteeseen, jossa valtio on DigiFinlandin ainoa omistaja:

- Suomen valtion osuus kaikista osakkeista ja äänistä on vähintään 33,4 % ja hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän yhteensä enintään 66,6 %.
- DigiFinland harjoittaa liiketoimintaa lähtökohtaisesti vain omistajiensa kanssa sidosyksikköasemansa perusteella. Hyvinvointialueiden on siten oltava DigiFinlandin omistajia ja niillä on oltava osakassopimuksen mukainen edustus yhtiön hallituksessa ja yhteistyöelimissä 1.1.2023, jotta DigiFinland voi aloittaa palveluiden myynnin.

- Osakassopimuksessa erikseen eritellyissä asioissa (mm. yli 5 miljoonan euron investoinnit, omaisuuden tai liiketoiminnan luovuttaminen, osakepääomaan ja osakkeisiin tehtävät muutokset, varojenjako, merkittävät sopimukset omistajien kanssa) edellytetään yhtiökokouksessa vähintään 2/3 määräenemmistöä.
- Yhtiön hallitukseen kuuluu yhdeksän (9) jäsentä. Valtio saa nimittää kaksi (2) jäsentä ja hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki ja HUS yhteensä kuusi (6) yhteistä jäsentä. Lisäksi yhtiökokous nimittää nimitysvaliokunnan esityksestä yhden (1) jäsenen.
- Valtiolla on oikeus nimittää hallituksen puheenjohtaja sopimuksen voimaantuloa seuraavana kolmena vuotena. Tämän jälkeen yhtiökokous nimittää puheenjohtajan nimitysvaliokunnan esityksestä. Yhtiökokous nimittää myös mahdollisen varapuheenjohtajan nimitysvaliokunnan esityksestä.
- Omistajat muodostavat nimitysvaliokunnan, johon kuuluu viisi (5) jäsentä. Valtio nimittää kaksi (2) jäsentä ja hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki ja HUS yhteensä kolme (3) yhteistä jäsentä.
- Omistajat muodostavat asiakasyhteistyöryhmän, joka käsittelee yhtiön tuottamia palveluita koskevia kysymyksiä ja tekee palveluita koskevia aloitteita. Valtio nimittää 1-5 jäsentä ja heille varajäsenet ja jokainen muu omistaja yhden (1) jäsenen ja varajäsenen.
- Osakkeiden luovuttaminen on mahdollista vain osakassopimuksen määräyksiä noudattaen. Yhtiöjärjestyksessä on lunastus- ja suostumuslausekkeet.
- Mikäli osakkeet lunastetaan, on osakassopimuksessa määritelty osakekohtainen lunastushinta. Lunastushinta on alhaisin seuraavista: osakkeen ensimmäisen omistajan maksama hinta, lunastuksen kohteena olevan omistajan maksama hinta tai osakkeen osuus yhtiön omasta pääomasta.

DigiFinlandin uuden hallituksen ja nimitysvaliokunnan jäsenet tullaan nimittämään ylimääräisessä yhtiökokouksessa tai omistajien yksimielisellä päätöksellä vuodenvaihteessa tapahtuvan omistusjärjestelyn täytäntöönpanon yhteydessä.

Omistusjärjestelyn täytäntöönpano

Valtioneuvoston yleisistunnon päätöksen jälkeen omistusrakenteen laajentaminen toteutetaan kahdessa vaiheessa syksyllä 2022. Omistusjärjestelyn myötä DigiFinlandin osake- ja äänimäärä nousee yhteensä 100 000 osakkeeseen. Ensimmäisessä vaiheessa DigiFinlandin yhtiökokous päättää yhdestä osakeannista valtiolle ja toisesta yhtiölle itselleen. DigiFinlandille ja valtiolle suunnataan heti aluksi sellainen osakemäärä, joka tarvitaan tavoitellun osake- ja ääniosuuden luomiseksi valtiolle (aina vähintään 33,4 %) ja hyvinvointialueille (yhteensä noin 66,6 %). Samalla DigiFinlandin yhtiökokous päättää yhtiöjärjestyksen muutoksesta niin, että se vastaa tilannetta omistusjärjestelyn täytäntöönpanohetkellä.

Toisessa vaiheessa DigiFinlandin hallussa olevat omat osakkeet suunnataan maksuttomalla osakeannilla hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle. Näin osakemerkinnät ja osakassopimuksen allekirjoittaminen voidaan tehdä joustavasti syksyn aikana. Omistusrakenteen laajentaminen astuu kuitenkin voimaan vuodenvaihteessa.

Jos kaikki hyvinvointialueet eivät tule heti 1.1.2023 lukien DigiFinlandin omistajiksi, yhtiön haltuun jää omia osakkeita. Yhtiön hallussa olevilla omilla osakkeilla ei kuitenkaan voi äänestää eivätkä ne tuota osuutta varojenjakoan. Osakkeita voidaan käyttää myöhemmissä osakeanneissa tai ne voidaan mitätöidä.

Valtioneuvoston toimivalta

Valtioneuvoston ohjesäännön 6 §:n 4 kohdan nojalla valtioneuvoston yleisistunto ratkaisee muun muassa valtionyhtiöitä koskevat asiat.

Valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain 3 §:n 1 momentin mukainen eduskunnan suostumus määräysvallasta luopumista koskevaan päätökseen ja 7 §:n 2 momentin mukainen eduskunnan suostumus omistuksen vastikkeettomaan luovuttamiseen on saatu valtion toisen lisätalousarvion hyväksymisen myötä.

Edellä mainitun omistajaohjauslain 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetään, että valtioneuvoston yleisistunto käsittelee ja ratkaisee asiat, jotka koskevat valtion myötävaikutusta sellaiseen järjestelyyn, jonka seurauksena valtion täysin omistaman yhtiön osakkeita luovutetaan muille.

Asian valmistelu

Esitys liittyy hallituksen talouspoliittisen ministerivaliokunnan 1.3.2022 antamaan puoltoon DigiFinlandin omistus pohjan laajentamisesta.